

Individuell tilrettelegging i høyere utdanning

UiO 26. august 2022

Martine Guntveit og Elida S. Andersen

En student med tilretteleggingsbehov tar flere emner ved universitetet. Ved søknad om tilrettelegging på eksamen må studenten sende en søknad til hvert av fakultetene studenten tar emner hos.

Studenten har søkt om ekstra tid på eksamen på bakgrunn av dysleksi. Ved det juridiske fakultet har studenten fått ekstra 1 time på en 4-timers eksamen, samt bruk av programvaren Lingdys. Ved det utdanningsvitenskapelige fakultet fikk studenten innvilget 30 min ekstra på en 4-timers eksamen, samt bruke programvaren Lingdys.

Studenten klager på vedtaket om 30 min ekstra på bakgrunn av diskriminering. I fakultetets svar til studenten er faglige kriterier vurdert og at mer tid enn 30 min på eksamen vil utgjøre en særfordel til studenten.

Spørsmål:

- Har studenten blitt diskriminert?
- Hvordan vurdere grensegangen mellom individuell vurdering og likestilling?

Gå til www.menti.com og bruk koden 4946 3906

Instructions

Gå til

www.menti.com

Skriv inn koden

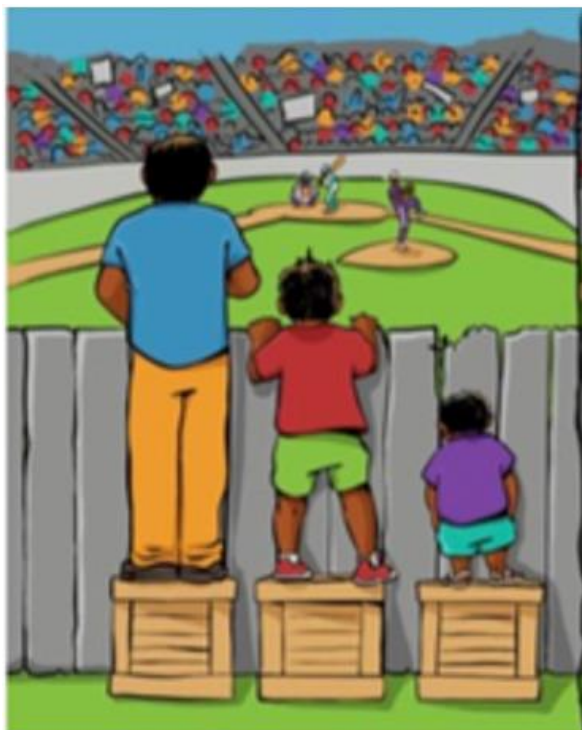
4946 3906

Or use QR code

Hvordan vurdere grensegangen mellom
individuell tilrettelegging og likestilling?

Reproduced with thanks from Interaction Institute for Social Change | Artist: Angus Maguire. Original available from interactioninstitute.org and madewithangus.com

~~LIK
BEHANDLING~~

vs

LIKEVERDIG
BEHANDLING

Temaene i dag

- LDO sine tjenester og tilbud
- Retten til individuell tilrettelegging
 - CRPD
 - Erfaringer fra våre veiledningssaker
 - Caser
- Diskrimineringsnemnda

LDO sine oppgaver og tjenester

- Uavhengig statlig virksomhet med 40 ansatte
- Jobber generelt for reell likestilling og mot diskriminering
- Tilsynsansvar for tre FN-konvensjoner
- Veiledning til **alle** som ønsker det
 - Telefon, brev, møter
 - 2500 henvendelser i året
- Gir informasjon om Diskrimineringsnemnda

Bjørn Erik Thon

Eksempler fra saker vi har hatt

- 23 saker om individuell tilrettelegging i 2020
- 19 saker i 2021
- Ganske mange henvendelser om dysleksi (digitale lærebøker, eksamen)
- Generelt mange henvendelser om eksamen, hvilerom/eget rom, hjelpemidler på eksamen, hjemmeksamen istedenfor ordinær eksamen

Eksempel fra veiledningsbrev til student

«Ombudet kan ikke se at de som har ansvaret for å tilrettelegge, har foretatt en konkret vurdering av ditt tilretteleggingsbehov, at de har utvist aktivitet knyttet til tilretteleggingen, eller satt seg inn i hvilke tilretteleggingsbehov som kan følge av den aktuelle diagnosen eller funksjonsnedsettelsen som du har. Du har heller ikke fått en begrunnelse for hvorfor skolen ikke kan tilrettelegge for deg, annet enn at søknadene ble levert for sent. Etter ombudets oppfatning kan dette være i strid med likestillings- og diskrimineringsloven § 21.

Ombudet understreker at vi ikke har myndighet til å konkludere i saken, og at vi kun har hørt din side av saken. Vi har heller ikke sett søknader eller avslag, og baserer oss derfor på informasjonen som er mottatt fra deg.»

LOVENS FORMÅL:

Fremme likestilling og hindre diskriminering

Hva er likestilling?

Med likestilling menes likeverd, like muligheter og like rettigheter. Likestilling forutsetter tilgjengelighet og tilrettelegging.

Ikke få jobb pga alder
usikkerhet
Ikke få jobb pga navn
negativ holdning
krenkende adferd
krenkende atferd
idioti
urett
mobbing
uvitenhet
urettferdighet
hersketeknikk
tasisme
ekskludering

forskjellsbehandling

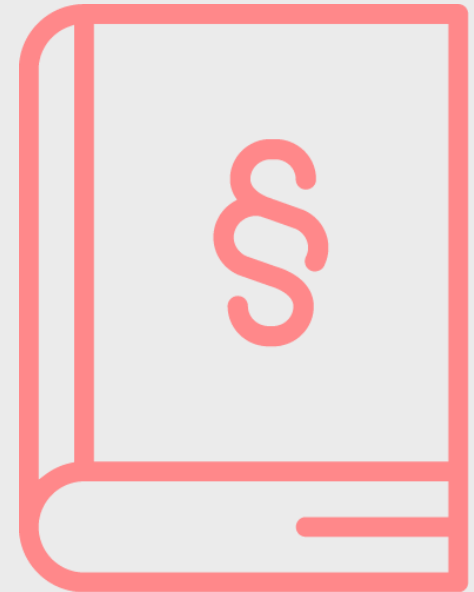
bevisst utestenging
kjønn og alder
hets
rasisme
stygge ord
holdninger ja
urettferdighet
utenforskap
fordomsfull
fordommer
urimelig
egen usikkerhet
mindreverdigthetskomplekse
hat
net
utestenging
kommentarer om legning
krenke

Hva er diskriminering?

- Usaklig forskjellsbehandling pga. blant annet funksjonsnedsettelse
- Når er det lov å forskjellsbehandle?
 - Saklig formål
 - Nødvendig
 - Ikke uforholdsmessig

Rett til individuell tilrettelegging - utdanning

Elever og studenter med funksjonsnedsettelse ved skole- og utdanningsinstitusjoner har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen, for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter.

Tilrettelegging handler om menneskerettigheter

- Utdanning = veien inn til arbeidslivet
- FN-konvensjonen for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne – CRPD
- Art. 24: Sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne får tilgang til høyere utdanning uten diskriminering og på lik linje med andre. For dette formål skal partene sikre rimelig tilrettelegging for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Hvilke plikter har dere og studenten?

- Medvirkningsplikt for studenten
- Universitetet må sette seg inn i tilretteleggingsbehovet
- Forutsetter et samarbeid mellom student og utdanningsinstitusjon

Egnet individuell tilrettelegging

- Egnet?
 - Konkret vurdering
 - Ikke krav på å stilles bedre
 - Alt kan være et tilretteleggingstiltak
- Valg mellom ulike tiltak
 - Kan velge det minst kostbare eller minst byrdefulle tiltaket

Digital undervisning

- Plikt til universell utforming
- Plikt til å tekste av opptak som legges ut eller forhåndsinnspilte videoer
- Individuell tilrettelegging

Unntak for «uforholdsmessig byrde»

- Ordlyden: høy terskel
- Momenter
 - Tilretteleggingens effekt for å fjerne **barrierer** for studenter med nedsatt funksjonsevne
 - Kostnader
 - Virksomhetens ressurser
- Er det relevant å ta hensyn til andre studenters tilretteleggingsbehov? Tenk litt på det!

Unntak for tilrettelegging som medfører en reduksjon av de faglige kravene

- Må ikke føre til reduksjon av faglige krav
- Diskrimineringsnemnda (og LDO) er tilbakeholdne med å overprøve dette spørsmålet
- Nemnda i sak 19/11: studenten måtte stå i alle fag for å kunne gå videre til neste studieår
- Nemnda i sak 18/272: studenten måtte ha 80 % tilstedeværelse
- Hvordan avgjør dere dette på UiO?

Case 2

Profesjonsutdanningene er omfattet av Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning. Studenter med funksjonsnedsettelse i/på kroppens sanser eller kognitive funksjoner kan møte på utfordringer med å oppnå læringsmål/faglige krav som berører for eksempel avlesing av medisinske eller kjemiske målinger, lese kroppsspråk og ansiktsuttrykk, selvrefleksjon osv.

Spørsmål:

- Hvor går grensegangen mellom diskriminering og skikkethetsvurdering i slike saker?
- Kan institusjonen veilede studenten ut av profesjonsstudiet på grunn av funksjonsnedsettelse som fører til reduksjon/ikke tilfredsstillt faglig krav og læringsmål?

Rettspraksis

- Utsatt oppstart på eksamen eller
- Hotellrom der studenten kunne låses inn kvelden før
- Konklusjon: Studenten hadde fått egnet tilrettelegging. Merk: motsatt resultat hos Diskrimineringsnemnda (sak 19/135)

OSLO TINGRETT

Saksnr.: 20-046854TVI-OTIR/01

Praksis fra Diskrimineringsnemnda

- [21/486](#) – Diskriminering. Student med språkvansker, orienteringsevne og svekket korttidsminne. Tilrettelegging for student under eksamen - tillatelse til å bruke alle hjelpemidler eller hjemmeeksamen.
- [21/395](#): Ikke diskriminering. Student med dysleksi ønsket tilrettelegging av skoleundervisning (bl.a. egen assistent) for elev ved grunnskolen.
- [19/11](#): Ikke diskriminering. Student kronisk sykdom som innebærer periodevis sykefravær fikk ikke tatt eksamen til ordinær dato. Tilrettelegging av ny eksamen og oppstart av 3. studieår.
- [18/272](#): Ikke diskriminering. Student med angstlidelse søkte om tilrettelegging av undervisning i to emner. Tilrettelegging å utsette en av tre eksamener og starte på 3. studieår.

- Forlenget tid
- PC, der andre studenter har penn og papir og dette forenkler korrigeringer og hurtigheten. Det er også mulig med PC med rettskriving.
- Lese/skrivehjelp, som for eksempel innebærer at klager kan konsentrere seg om å hente frem kunnskap og reflektere mens en person skriver dette ned kontinuerlig.
- Talesyntese (opplesing av eksamensoppgaven i et dataprogram).
- Hvilebenk og eksamen i skjermet rom for å avhjelpe konsentrasjonsvansker slik at klager ikke forstyrres av mange medstudenter, kan hvile seg ved behov og vedkommende kan få opplest eksamensoppgaven.

Ved hjemmeeksamen, der alle hjelpemidler er tillatt, tilbys kun forlenget tid.

Case 3

En student med omfattende tilretteleggingsbehov søker om fast lesepass og hvilerom. Studenten ønsker eget hvilerom som kan disponeres til studentens eget bruk etter behov.

Institusjonen har ikke romkapasitet til å innvilge enerom for studenter, men kan tilby fast lesepass i rom som deles med 1-2 andre studenter. Rommet kan bli utstyrt med en hvilebenk som benyttes av studentene på dette rommet. Institusjonen har flere studenter med behov for å hvile ilt studiehverdagen og kan ikke holde av hvilerommene til enkeltstudenter.

Studenten klager på vedtak om delt leserom og opplever institusjonens avgjørelse som diskriminerende. I klagen forteller studenten at tiltakene institusjonen foreslår ikke dekker vedkommende behov.

I vurdering av tilretteleggingstiltak skal institusjonens ressurser og kostnader ved tilretteleggingen, samt faglige krav tas hensyn til.

Tiltak og tips til hvordan UiO kan jobbe med likestilling

- Universiteter har en generell plikt til å jobbe aktivt for likestilling i all sin virksomhet (§ 24)
- Ingen med synlig funksjonshemming på bilder på www.uio.no eller på Facebook (men mye fokus på etnisitet)
- Plan for UU av UiO sine bygg?
- Informasjon fra tilretteleggingskontoret ved studiestart?
- Tilstedeværelse på fakultetene?
- Finnes det veiledere, retningslinjer for hvordan søknader vurderes? Felles saksbehandlingsmøter?
- Gjennomføre en studentundersøkelse av hvordan søknadsprosessen om tilrettelegging oppleves, barrierer på UiO og hva som kan forbedres

Vi hjelper deg

Gratis juridisk veiledning

Finn oss på nett: www.ldo.no

Ring oss: 23 15 73 00

E-post: post@ldo.no